

Latvijas Republikas Valsts prezidenta kanceleja Prezidenta preses dienests

Pils laukums 3, Rīga-50, LV-1900, tālr. 7092122, fakss 7320404,
prese@president.lv, www.president.lv

Valsts prezidentes Vairas Vīķes-Freibergas uzruna Europa Nostra starptautiskās konferences Koka arhitektūra pilsētās atklāšanā Rīgā, Latvijas Nacionālajā operā, 2001.gada 7. septembrī

Your Royal Highness, Madame minister, Excellencies, ladies and gentlemen, dear friends and supporters of our common heritage!

I wish you all the most heartily welcome to our city Riga, nations capital, and to Latvia in this season of mists and fruitfulness. I hope you will find here a place where to come back again and again.

I was born in Riga and spent my first years of childhood in one of those wooden houses that Prince Consort was talking about. His Royal Highness pointed out most correctly that creakness of these houses, that I remember, and its discomforts as well as its charms. I can remember particularly, when my parents would come here to Opera and leave me alone at home, feeling that creakness and winter nights and wondering if these were steps of the ghosts that were approaching me.

xxx

Jūsu Karaliskā Augstība Dānijas Princi Konsort Henrik,

Godājamie *Europa Nostra* starptautiskās konferences dalībnieki un viesi!

Es patiesi priecājos, ka Rīgas apaļās, astoņsimtās jubilejas gadā man ir iespēja sveikt tik cienījamu pasākumu – konferenci *Koka arhitektūra pilsētās*. Rīgas arhitektūras, tajā skaitā koka arhitektūras mantojums ir tik bagātīgs un dažāds, ka ar to mūsu pilsēta var pamatoti lepoties.

800 gadu vecums pilsētai arī citu Eiropas pilsētu kontekstā nozīmē pietiekami cienījamu vecumu, lai būtu uz ko atskatīties. Jubilejas, pilsētām tāpat kā cilvēkiem, liek pārliūkot mūža ieguvumus un zaudējumus.

Pilsētas nereti salīdzina ar dzīvu būtni: - saka *pilsētas seja, pilsētas vēders*. Kā dzīvs organisms pilsēta mainās un attīstās, sekojot un pielāgojoties laika arvien straujākajam skrējienam. Tikai tā pilsēta var pastāvēt, reizē stabila, mūžos celta, un mainīga, nekad nepabeigta.

Tāds ir arī Rīgas liktenis – pilsētas celtnieki un atjaunotāji vienmēr bijuši sacensībā ar kariem un ugunsgrēkiem. Tomēr ne mazākas pārvērtības Rīga piedzīvojusi miera laikā – veseli kvartāli tikuši nojaukti, atbrīvojot vietu laukumiem, ielām, jaunām celtnēm.

Koka celtnes it īpaši daudz cietušas – vai tas būtu no kara postījumiem, no miera laika ugunsgrēkiem, vai vienkārši no laika zoba. Ļoti daudz koka celtnes cietušas arī no būtiskām izmaiņām mūsu attieksmē, mūsu izpratnē par vērtībām.

Latvijas vissenākā tradicionālā arhitektūra ir koka arhitektūra, arī šobrīd tā vēl dominē Latvijas lauku ainavā. Latviešiem liepa ir sievišķības un ozols vīrišķības simbols. Latviešu tautas dziesmās apdziedāti arī ābele, egle, priede, pīlādzis un citi koki.

Mājās un mēbelēs, darbarīkos un šūpuļos iebūvētais koks veidoja to vidi, kurā uzauga mūsu senči un uzauguši arī daudzi no mums. Šis koks sevī nesa gan dabas strāvumus, gan amatnieka dvēseles atstātās pēdas. Koka ēkas ir dzīvas, tās elpo. Tikai jāpalīdz tām, pret tām jāizturas ar cieņu un mīlestību.

Aiziešana no koka arhitektūras, jaunu būvmateriālu izmantošana visa iepriekšējā gadsimta garumā tika viennozīmīgi vērtēta kā modernizācijas progresa izpausme. Savukārt koka ēkas tika uztvertas kā aizejošā laikmeta relikti, kuru nomaiņa ir tikai laika un naudas jautājums.

Izpratne par to, ka koka arhitektūra var būt kultūras vērtība, nāca pamazām. Tā nāca reizē ar tādiem jēdzieniem kā *humāna pilsētvide*, *līdzsvarota attīstība*, reizē ar atkal pievēršanos dabiskajiem materiāliem un mēģinājumiem postindustriālajā pasaulē atrast laika pārbaudi izturējušus estētisko vērtību etalonus.

Koka arhitektūra, saglabāta un sakopta, daudziem par pārsteigumu atklājas jaunā gaismā, dodot sen atrastas atbildes uz daudziem šodienas jautājumiem. Koka arhitektūras pērlēm jānoņem sūbējums, un tās gatavas iemirdzēties jaunā gaismā, sevī nesot arī gadsimtu vēstures atblāzmu.

Par laimi, Latvijā vēl ir saglabājušās daudzas koka ēkas. Par nelaimi, daudzas no tām ir ļoti sliktā stāvoklī. Es priecājos, ka to saglabāšanā Latvijas arhitekti un arhitektūras pieminekļu saglabātāji veiksmīgi sadarbojas ar saviem kolēģiem no citām valstīm.

Es vēlos šeit pateikties un izteikt savu atzinību Karaliskajai Augstībai Dānijas princim Konsortam Henrikam, Europa Nostra, kā arī Latvija Nostra dibinātājiem un visiem tiem, kas ziedo savu laiku un spēkus šim svētīgajam darbam. Latvijā gūtā pieredze, nešaubos, noderēs citu projektu īstenošanā citās vietās. Šajā jomā paveiktais ir jūsu kopējs ieguldījums Eiropas un pasaules kultūrā.

Es novēlu konferencei veiksmīgu darbu, novēlu, lai Jūsu pūliņi vainagotos panākumiem un koka arhitektūra atmirdzētu visā tās sākotnējā krāšņumā!